

ניסן

כוונה לשעת הוצאת ספר התורה מתוך יומנה של חנה סנש

בשבת, השכם בבוקר, עליתי על ההרים מול כפר-גלעדי.
סביבה נפלאה. וברעננות הבקור הנפלא הבינתי למה קבל
משה את התורה על ההר. רק בהרים אפשר לקבל פקודה
מלמעלה, כשואים כמה קטן האדם, ובכל זאת מרגישים
את הבטחון בקרבת האלים. על ההר מתרחב האפק בכל
המובנים ומבינים את סדר העולם. בהרים יכולים להאמין
וצריך להאמין. בהרים עולה השאלה מאליה: את מי
אשלח? - שלח אותי! לשרת את הטוב והיפה. - האוכל?

מנהגי ברכת האילנות

- א. החל מראש חודש ניסן ובמהלך החודש כולו מברכים את ברכת האילנות. נוהגים לברך את הברכה פעם אחת בשנה בעת ראייתם של עצי פרי מלבליים. ניתן לברך את הברכה גם בשבת ובחג הפסח.
- ב. ניתן לברך את הברכה הן ביחיד והן במניין.
- ג. נוסח הברכה: "בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם, וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת, לְהַנִּיחַ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם".
- ד. יש הנוהגים להוסיף לברכה את מזמור תהילים קכו: "בשוב יי את שיבת ציון היינו כחולמים". נוסח למעמד "ברכת האילנות" ניתן למצוא באתר התנועה.

ראש חודש ניסן, יום ה', א' ניסן 26.3

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לציון ראש החודש. בברכת המזון מוסיפים אף את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו מצורפת גם לפני חתימת ברכת המזון בקצרה.
- ב. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ההלל או בסיום קריאת התורה.
- ג. לאחר תפילת העמידה בשחרית (תפילת חול שמוסיפים בה את ברכת "יעלה ויבוא") אומרים את ההלל בדילוג, עם ברכתיו.
- ד. קריאת התורה: מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" את פסוקי התנועה בראשי החודשים (עליה ראשונה: במדבר י, 1-3; עליה שניה: י, 4-7; עליה שלישית: י, 8-10; עליה רביעית: י, 10-8 (חזרה על עליה שלישית)).
- ה. הקריאה המסורתית היא בעניין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת "פנחס" (עליה ראשונה: במדבר כח, 1-3; עליה שניה: פס' 3-5; עליה שלישית: פס' 6-10; עליה רביעית: 11-15).

- ו. אין מפטירים בראש חודש.
- ז. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.
- ח. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.
- ט. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים של הנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד מיוחדים ברוח זו. נשות הכותל מקיימות ביום זה תפילת ראש חודש חגיגת בכותל המערבי.

שבת פרשת "ויקרא", ג' ניסן 28.3

- א. בשחרית קוראים לשבעה ומפטיר בפרשת "ויקרא". מפטירים בישעיהו מג, 21 - מד, 23 ההפטרה עוסקת בעבודת ה' לעומת עבודת האילים, בהקשרה של עבודת הקורבנות הנזכרת בפרשה. מנהג נוסף: מג 21 - מד 8.
- ב. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "צו".
- ג. אין אומרים את פסוקי "צדקתך צדק" במהלך שבתות ניסן, כשם שאין אומרים את תפילת התחנון במנהג המסורתי במהלך החודש.

שבת פרשת "צו", "שבת הגדול", י' ניסן 4.4

- א. בשחרית עולים שבעה ומפטיר וקוראים בפרשת "צו".
- ב. מפטירים בהפטרה מיוחדת ל"שבת הגדול", מלאכי ג, 4 עד סוף הספר. חוזרים בסוף הקריאה על הפסוק "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא". על מנת לסיים את ספרי תרי עשר בסיומן נחמה (השבת נקראת 'שבת הגדול' ולא 'הגדולה', כמתבקש, בגלל פסוק זה)
- ג. מקובל כי הדרשות בשבת זו עוסקות בהלכות החג, צרכי הציבור והדאגה לזולת הנצרך, בדגש על "קמחא דפסחא". מנהג רבות מקהילות התנועה לקיים שבת זו לשיעורים ולסדנאות על עריכת הסדר המשפחתי.
- ד. נוהג לחזור בשבת זו על ההגדה של פסח עד לסוף ה"מגיד". מנהג זה הוביל ליצירת הביטוי: "עד כאן בשבת הגדול" המודפס במהדורות רבות של הגדת פסח.
- ה. במנחה קוראים לשלושה מתוך פרשת "שמיני". אין אומרים פסוקי "צדקתך צדק".

ערב פסח, יום רביעי, י"ד ניסן 8.4

- א. בתחילת ערב פסח, יום שלישי 7.4 עם צאת הכוכבים ובמהלך הלילה בודקים את החמץ לאור הנר ומברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ביעור חמץ". לאחר הבדיקה מבטלים את החמץ, בכל שפה המובנת לאומרים. נוסח הביטול בעברית: "כל חמץ ושאור שישנו ברשותי, שלא ראיתיו ולא ביערתיו, יתבטל ויהיה כעפר הארץ".
- ב. בבוקר ועד חצות היום, שורפים או מפקירים את החמץ (על ידי פירורו ברשות הרבים) ושבים ומבטלים אותו באמירה לעיל. נוהגים להפסיק לאכול חמץ לפני הצהרים ובמקביל להימנע מאכילת מצות לפני הסדר.

פסח, יום חמישי, ט"ו ניסן 9.4

- א. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לאחר ההדלקה "...להדליק נר של יום טוב". בנוסף מברכים את ברכת הזמן, ברכת "שהחיינו". יש המדליקים את הנרות על שולחן החג בסמוך לתחילת הסדר. המקפידים בדיני הבערת אש בחג ידליקו את הנרות לפני הסדר באמצעות העברת אש מנר שהודלק לפני כניסת החג. כך גם בהבערת אש לצורך בישול בחג.
- ב. מתפללים תפילת עמידה של יום טוב, ומזכירים בה את "חג המצות זמן חירותנו". בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא" ואת הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".
- ג. מנהג רבות מן העדות לומר בערב החג הלל שלם בברכה בבית הכנסת.
- ד. בבוקר החג אומרים את ברכת הטל ונוהגים לאמרה מול ארון פתוח. בסידור "העבודה שבלב" ובמיוחד במחזור "השמחה שבלב" מבחר פיוטי טל ממסורת הקהילות השונות. לעניין זה מספר מנהגים:
  - א. שילוב ברכת הטל בחזרת שליח הציבור על תפילת העמידה בשחרית, במסגרת ברכת גבורות (מנהג סידור "העבודה שבלב").
  - ב. בקהילות האומרות את תפילת המוסף - שילוב ברכת הטל בחזרת שליח הציבור על תפילת העמידה במוסף, במסגרת ברכת גבורות (מנהג קהילות אשכנז).
  - ג. אמירת פיוטי הטל בפני עצמם לאחר השבת התורה להיכל (מנהג קהילות ספרד).
  - ה. לאחר סיום תפילת העמידה בשחרית נוהגים לומר הלל שלם בברכותיו.
- ו. מוציאים שני ספרי תורה. אומרים י"ג מידות הרחמים. בספר הראשון מעלים חמישה עולים וקוראים בפרשת פסח מצרים ופסח דורות בפרשת "בא" בספר שמות. בספר

- השני מפטירים בעניין החג. מנהג קהילות התנועה: פסוקי החג בפרשת "אמר" בספר ויקרא. ראו מראי מקום בטבלת הקריאה בימות הפסח.
- ז. המנהג המסורתי: פרשת קורבנות החג בפרשת "פנחס" בספר במדבר; יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון וטרם הקריאה בספר השני.
- ח. מפטירים ביהושע בסיפור חגיגת הפסח הראשון לאחר הכניסה לארץ (ראו בהמשך בטבלת הקריאה). בברכה לאחר ההפטרה חותמים: "מקדש ישראל והזמנים".
- ט. מנהג חלק מקהילות התנועה לחלק את קריאת פרקי מגילת שיר שירים בין יום טוב ראשון של פסח, שבת חול המועד ושביעי של פסח.
- י. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסח המופיע בסידור "העבודה שבלב" או בנוסח במחזור "השמחה שבלב"
- יא. במוצאי החג עורכים הבדלה על הכוס. מברכים "בורא פרי הגפן" וברכת "המבדיל בין קודש לחול" בלבד. אין אומרים את פסוקי הישועה ואת ברכות הבשמים ומאורי האש.
- יב. מתחילים לספור את העומר במוצאי החג, וסופרים יום אחד לעומר לאחר אמירתה של הברכה: "...וציוונו על ספירת העומר".

"ומחה יי דמעה" - אבלות בפסח

חג הפסח מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת החג השני.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר יומו הראשון של חג הפסח ובמהלך חול המועד עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת במהלך היום הטוב וחול המועד האבלים אינם נוהגים במנהגי האבלות, והם מקיימים את מנהגי החג ומצוותיו (לרבות ההשתתפות בליל הסדר).

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג השני את מנהגי אבלות השלושים עד ליום השלושים לקבורה.

האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב החג או לאחר החג (וישנן עדות שנוהגות כלל לא לפקוד את בית הקברות במהלך חודש ניסן אלא רק לאחריו). בכל מקרה, אין נוהגים לפקוד הקבר לצורך אזכרה במהלך ימי חול המועד.

מנהגי ספירת העומר

- א. נוהגים לספור את העומר ממוצאי יום טוב ראשון של חג הפסח ועד לערב חג השבועות - סה"כ 49 ימים שהם שבעה שבועות.
- ב. סופרים העומר בלילו של כל יום על מנת להזדרז למצוות וכזכר לקצירת העומר והנפתו במקדש שנעשו במוצאי יום טוב ראשון של חג הפסח (כשיטת החכמים במחלוקתם למול הבייתוסים). זמן הספירה מצאת הכוכבים. נוהגים לספור את העומר במהלך תפילת הערבית לפני אמירת "עלינו לשבח". היחיד יכול לספור העומר במהלך הלילה כולו בתוך התפילה או כברכה העומדת בפני עצמה.
- ג. במידה ולא ספרו בלילה, ניתן לספור במהלך היום. המנהג המסורתי הוא שבשעות הבוקר סופרים ללא ברכה.
- ד. המנהג המסורתי הוא שמי שדלג על ספירה באחד מימי העומר ממשיך את הספירה ללא הברכה המקדימה. מנהג קהילות התנועה שלא לעשות כן ובכל מקרה להקדים את הברכה לספירה.
- ה. לפני הספירה נוהגים להקדים רשות לקיום המצווה (הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות עשה של ספירת העומר...) ואת הברכה: "...וציוונו על ספירת העומר". אין מברכים את ברכת הזמן (שהחיינו) בלילה הראשון של הספירה. לאחר הספירה נוהגים לומר את מזמור תהלים צז וכן תפילה חותמת קצרה.
- ו. נוהגים לספור את העומר בעמידה, בתפילה בציבור נוהגים ששליח הציבור מברך וסופר והקהל חוזר על הברכה ועל הספירה.
- ז. מימי הגאונים והלאה, נקבעו ברוב קהילות ישראל איסור על נישואין בימי ספירת העומר ומנהגים שונים של אבלות (הימנעות מגילוח ותספורת ואיסור על השמעת מוזיקה כלית). קהילות ספרד נוהגות באיסורים אלו עד יום ל"ג בעומר (כולל יום זה). קהילות אשכנז נוהגות לקיים איסורים אלו עד ערב חג השבועות, תוך הפסקתם למשך יום ל"ג בעומר עצמו. בקהילות הציונות הדתית התגבשו מנהגים שונים סביב הפסקת מנהגי האבלות סביב יום העצמאות.
- ח. קהילות היהדות המתקדמת אינן נוהגות במנהגי האבלות של ימי הספירה. על פי החלטות מועצת הרבנים המתקדמים ניתן להשיא זוגות במהלך ימי הספירה. יש הנוהגים להימנע מתספורת או גילוח במהלך ימי הספירה או בחלקים ממנה כזכר למנהג המסורתי.

חול המועד פסח, ימים ששי-שלישי, ט"ז-כ' ניסן 10-14.4

- א. בתפילות העמידה ובברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא".
- ב. בתפילת שחרית אין מניחים תפילין.
- ג. לאחר תפילת עמידה אומרים הלל בדילוג בברכותיו.
- ד. מוציאים שני ספרי תורה ומעלים ארבעה עולים. בספר הראשון מעלים שלושה וקוראים באחת מפרשיות התורה המזכירות את יציאת מצרים וחג הפסח. בספר השני מעלים את העולה הרביעי וקוראים בעניין החג. מנהג כמה מקהילות התנועה: קריאת הפסוקים העוסקים בחג הפסח מתוך פרשת "אמר" בספר ויקרא. המנהג המסורתי: פרשת קורבנות החג בפרשת "פנחס" בספר במדבר. (וראו טבלת הקריאות בתורה בהמשך).
- ה. יש בין קהילות התנועה הנוהגות לקרוא בכל ימות חול המועד אותה הקריאה בספר הראשון, מתוך פרשת "בא" (ראו בהמשך בטבלת הקריאה) ובספר השני את המפטיר, ויש קהילות הנוהגות להעלות ארבעה עולים מדי יום בקריאה בספר הראשון בלבד, ולא להוציא כלל שני ספרים, מכיוון שגם בקריאה זו נזכרים ענייני פסח לדורות.
- ו. לאחר קריאת התורה נוהגים להוסיף זכר למוסף, בנוסח המופיע בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המופיע במחזור "השמחה שבלב".
- ז. לאחר צאת הכוכבים סופרים את העומר בברכה.

"ומחה יי דמעה" - אבלות בחול המועד ובחג השני

קרוביו של אדם שנקבר במהלך חול המועד מתחילים את אבלות השבעה עם צאת החג השני למשך שבעה ימים.

יחד עם זאת אם האבלים מעוניינים לקבל פני מנחמים במהלך ימי חול המועד, לאחר הקבורה, הם יכולים לעשות כן, מבלי שהם נוהגים במנהגי האבלות הפומביים במהלך ימי חול המועד. הנוהגים כך ימשיכו לקבל פני המנחמים גם לאחר החג השני עד מלאת שבעה ימים לקבורה, ולאחר מכן ימשיכו באבלותם את הימים הנותרים עד לחלוף שבוע מצאת החג, מבלי שהם חייבים לקבל פני מנחמים.

ניתן לעלות לקבר ביום השביעי לקבורה או בתום שבעת ימי האבל המתחילים עם צאת החג השני.

שבת חול המועד פסח, י"ז ניסן 11.4

- א. נוהגים לומר נוסח מקוצר של קבלת השבת. בחלק מקהילות התנועה נהוג להתחיל במזמור תהילים כ"ט ולשיר ארבעה בתים בלבד מתוך הפיוט לכה דודי (שמור וזכור, לקראת שבת, התעוררי ובואי בשלום). קהילות אחרות נוהגות להתחיל את סדר קבלת השבת ממזמור צ"ב: "מזמור שיר ליום השבת".
- ב. בתום קריאת שמע ולפני תפילת עמידה אומרים את פסוקי "ושמרו" ויש המוסיפים הפסוק "וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל".
- ג. מתפללים תפילת עמידה של שבת ומוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". לפני "עלינו לשבח" סופרים שני ימים לעומר.
- ד. לאחר תפילת עמידה בשחרית אומרים את פרקי ההלל בדילוג על ברכותיו.
- ה. מוציאים שני ספרי תורה. בראשון מעלים שבעה עולים בקריאה המיוחדת לשבת חול המועד. בספר השני קוראים בעניין החג. מנהג מחזור "השמחה שבלב" לקרוא בשבת חוה"מ בהמשכה של פרשת "בא" בחומש שמות, בפסוקי מצוות "פטר רחם" המזכירים את יציאת מצרים. למפטיר קוראים בספר השני בפסוקי החג בפרשת "אמר" בחומש ויקרא.
- ו. המנהג המסורתי הוא לקרוא בשבת חוה"מ פסח את פרשת הלוחות השנים ופרשת הרגלים מתוך פרשת "כי תשא" בחומש שמות (בדומה לקריאה בשבת חוה"מ סוכות). המפטיר המסורתי לקוח מפרשת קורבנות החג בפרשת "פנחס" בחומש במדבר. ראו מראי המקום בטבלת הקריאות בתורה בהמשך.
- ז. מפטירים בחזון העצמאות היבשות ביחזקאל. במחזור "השמחה שבלב" מופיעה גם הצעה להפטרה חילופית המתארת את חג הפסח בימי יאשיהו מלך יהודה (עמ' 252). בסיום ההפטרה מברכים את ארבע הברכות החותמות. מנהג ספרד ואשכנז לחתום: "מקדש השבת". מנהג תימן לחתום: "מקדש השבת, ישראל והזמנים".
- ח. בשבת חול המועד נוהגים לקרוא את מגילת שיר השירים טרם קריאת התורה. מנהג חלק מקהילות התנועה להסתפק בקריאת מבחר פסוקים מן המגילה. מנהג אחר הנוהג בחלק מן הקהילות: חלוקת קריאתם של פרקי המגילה בין יום טוב ראשון של החג, שבת חול המועד ושביעי של פסח.
- ט. לאחר החזרת ספרי התורה אומרים זכר למוסף בנוסח לשבת או בנוסח המופיע במחזור "השמחה שבלב".
- י. בתפילת מנחה קוראים לשלושה בפרשת "שמיני". אין אומרים פסוקי "צדקתך צדק" בשבת חול המועד.

יא. במוצאי השבת עורכים הבדלה בנוסחה המלא. לאחר ההבדלה סופרים שלושה ימים לעומר.

שביעי של פסח, יום רביעי, כ"א ניסן 15.4

- א. בערב החג מדליקים נרות ומברכים טרם ההדלקה "להדליק נר של יום טוב". אין מברכים את ברכת הזמן בעת הדלקת הנרות ובקידוש, שכן אין מדובר על חג נפרד. יש המדליקים את הנרות על שולחן החג לפני הסעודה. המקפידים בדיני הבערת אש בחג ידליקו את הנרות לפני הסעודה באמצעות העברת אש מנר שהודלק לפני כניסת החג. כך גם בהבערת אש לצורך בישול בחג.
- ב. המקפידים בדיני בישול והבערת אש בחג ידליקו נר שיבער כל החג.
- ג. בתפילת עמידה של יום טוב מזכירים את חג המצות זמן חירותנו. בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא" ואת הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".
- ד. טרם אמירת "עלינו" סופרים את שישה ימים לעומר.
- ה. יש הנוהגים בליל שביעי של פסח ללמוד במהלך הלילה במסגרת "תיקון ליל שביעי של פסח". יש הנוהגים להתכנס בשעות הלילה על חוף הים לאמירת שירת הים.
- ו. בכל ימי הפסח, למעט ביום טוב ראשון, לאחר תפילת העמידה בשחרית אומרים ההלל בדילוג. זאת משום דרישת חז"ל שלא תהיה שמחתנו שלמה ביוזענו את סבל אנשי מצרים, כדברי המאמר: "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפנינו?". (בבלי, סנהדרין לט ע"ב).
- ז. מוציאים שני ספרי תורה. בעת הוצאתם אומרים את י"ג מידות הרחמים. בספר הראשון מעלים חמישה עולים וקוראים בפרשת "בשלח" את סיפור חציית ים-סוף ושירת הים. בספר השני קוראים בעניין החג. המנהג המסורתי לקריאת ההפטרה: שירת דוד (שמואל ב' פרק כב). מנהג חלק מקהילות התנועה, ומנהג מחזור "השמחה שבלב": סיפור חציית הירדן על ידי יהושע ובני ישראל בכניסתם לארץ. למראי המקומות ראו טבלת הקריאות לימי החג בהמשך.
- ח. בתום קריאת התורה וההפטרה אומרים את סדר "זיכור". מנהג חלק מקהילות התנועה לומר את הזיכור לאחר השבת ספרי התורה להיכל.
- ט. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסח המופיע בסידור "העבודה שבלב" או בנוסח המופיע במחזור "השמחה שבלב".
- י. במוצאי החג עורכים הבדלה על הכוס ומברכים את ברכת "בורא פרי הגפן" וברכת "המבדיל" בלבד. אין מברכים על הבשמים והנר.
- יא. עם צאת החג נוהגות קהילות יהודי צפון אפריקה לחוג את חגיגת המימונה. בשנים האחרונות רבות מקהילות התנועה מציינות את החגיגה.

הקריאות בתורה ובהפטרה בחג הפסח

תאריך	הנוסח הרפורמי הישראלי עפ"י מחזור "השמחה שב"ב"	קריאה בנוסח המסורתי
פסח - יו"ט ראשון (9.4) חמש עליות ומפטיר	ספר א': שמות יב, 21-51 ספר ב': ויקרא כג, 4-8 הפטרה: יהושע ה, 2-12	ספר א': שמות יב, 21-51 ספר ב': במדבר כח, 16-25 הפטרה: יהושע ה, 2-12
יום שישי, א' חול המועד (10.4) ארבע עליות (3+1)	ספר א': שמות יג, 1-10 ספר ב': ויקרא כג, 4-8	ספר א': ויקרא כב, 26 - כג, 44 (שלוש עליות) ספר ב': במדבר כח, 19-25 (עליה רביעית)
שבת חול המועד (שבת - 11.4) שבע עליות ומפטיר	ספר א': שמות לג, 12 - לד, 26 ספר ב': ויקרא כג, 4-8 הפטרה: יחזקאל לז, 1-14 הפטרה חלופית: מלכים ב' כג, 21-28 + ישעיהו יט, 19-25	ספר א': שמות יג, 1-16 (שלוש עליות) ספר ב': במדבר כח, 19-25 (עליה רביעית)
יום ראשון, ג' חול המועד (12.4) ארבע עליות (3+1)	ספר א': שמות יג, 1-10 ספר ב': ויקרא כג, 4-8	ספר א': שמות כב, 24 - כג, 19 (שלוש עליות) ספר ב': במדבר כח, 19-25 (עליה רביעית)
יום שני, ד' חול המועד (13.4) ארבע עליות (3+1)	כנ"ל	ספר א': שמות לד 1-26 (שלוש עליות) ספר ב': במדבר כח, 19-25 (עליה רביעית)
יום שלישי, ה' חול המועד (14.4) ארבע עליות (3+1)	כנ"ל	ספר א': במדבר ט, 1-14 (שלוש עליות) ספר ב': במדבר כח, 19-25 (עליה רביעית)
יום רביעי, שביעי של פסח (15.4) חמש עליות ומפטיר	ספר א': שמות יד, 1 - טו, 21 ספר ב': דברים טז, 1-8 הפטרה: יהושע ג, 5-17	ספר א': שמות יג-17 טו 26 ספר ב': במדבר כח 19-25 הפטרה: שמואל ב' כב, 1-51

שבת פרשת "שמיני", כ"ד ניסן 18.4 - שבת מברכין חודש אייר

- א. בתפילת ערבית לפני "עלינו" סופרים תשעה ימים, שהם שבוע אחד וארבע ימים לעומר.
  - ב. בשחרית עולים שבעה ומפטיר וקוראים בפרשת "שמיני". מפטירים בשמואל ב' ו 1 - 17, בסיפור העברת ארון הברית ומותו של עוזה שנגע בו. סיפור זה מזכיר את סיפור מותם של בני אהרון המופיע בפרשה. מנהג נוסף: שמואל ב' ו 1-12.
  - ג. ביום שלישי הקרוב יחול יום הזיכרון לשואה ולגבורה. מנהג קצת מקהילות התנועה, ובמיוחד אלו אשר אינן מתכנסות למעמד בתפילה ביום הזיכרון עצמו, לייחד שבת זו כשבת זיכרון לזכר נספי השואה ולקרא הפטרה חלופית: יחזקאל ל"ז 1-14 (חזון העצמות היבשות).
  - ד. לפני הכנסת ספר תורה מכריזים על ראש חודש אייר ביום שישי וביום שבת.
  - ה. במנחה קוראים לשלושה עולים מתוך פרשת "תזריע". אין אומרים פסוקי "צדקתך צדק".
  - ו. מפסח ועד ראש השנה, נוהגים ללמוד את משניות מסכת אבות לאחר תפילת המנחה או בעת הסעודה השלישית. יש הנוהגים בתקופה זו של השנה ללמוד את אחת ממשניות המסכת מדי יום. בהתאם למנהג זה מתחילים בלימוד מסכת אבות בשבת זו, ולומדים את פרק א'.
- יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום שלישי, כ"ז ניסן 21.4**
- ז. נוהגים לקיים בערב יום הזיכרון עצרת תפילה והתייחדות עם קורבנות השואה ונוהגים לומר סדר אזכרת נשמות לעילוי נשמות הנספים. יש הנוהגים לשלב אמירת קינות אשר נכתבו במיוחד לזכר נספי השואה ויש הקוראים פסוקים מתוך מגילת איכה. יש הנוהגים לקרוא פרק תהילים פ"ג כשיר של יום. בסיום התפילה סופרים שנים עשר ימים שהם שבוע אחד וחמישה ימים לעומר.
  - ח. התנועה הרפורמית בישראל התקינה סדר תפילה מיוחד לערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה לצד פרקי המקרא והתפילה המופיעים בסידור העבודה שב"ב.
  - ט. בסדר התפילה המיוחד משולבת בתפילת העמידה ברכת "נחם" בשני נוסחים. הברכה משולבת בברכת "שובר רשע ומכניע זדון" (הברכה הי"ב). להלן שני הנוסחים המוצעים לברכה:

הַתּוֹעִים אֵלַיךְ יְשׁוּבוּ, וְכָל הַרְשָׁעָה תֵּאבֵד, וְהַזְדוֹן תִּכְנִיעַ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

נוסח א':

נַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ, אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, שְׂאֵרֵית הַפְּלִיטָה, אֹד מִצַּל מַאֲשׁ, כִּי בְשֶׁבֶת אֲבוֹתֵינוּ בָּטַח בְּגִלְוֹתֶם קָם עֲלֵיהֶם שׁוֹנֵא אֲכֹזֵךְ מִכָּל, גּוֹי עַז פְּנִים אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׂא פְּנִים לְזִקּוֹן, וְנִעַר לֹא יִחֹן, וְאָמַר: "לֵכֵנוּ וְנִכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזְכָּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד". לְבִי לְבִי עַל חַלְלֵיהֶם, מְעִי מְעִי עַל חַלְלֵיהֶם - וּמֵאֲנָה נִפְשֵׁי לְהַנְחֵם, עָלֵי הָיוּ כְלָנָה. וְאָף עַל פִּי כֵן וְלִמְרוֹת הַכֹּל "נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקָר".

נוסח ב':

נַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הָאֲבֵל עַל בְּנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁנִּסְפוּ וְעַל קֵהִילוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּחְרְבוּ. צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ. לְבִי עַל חַלְלֵיהֶם. מְעִי עַל חַלְלֵיהֶם. כִּי אֲתָה יי הַקִּמְתָּ מִעֶפֶר דָּל, מֵאֲשַׁפֶּת הַרְמַתְ אֲבִיוֹן וּבְרָצוֹנְךָ הַעֲמַדְתָּה לְהַרְרִינוּ עוֹז.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, שׁוֹבֵר רָשָׁע וּמְכַנִּיעַ זָדוֹן.

א' ראש חודש אייר, יום שישי, ל' ניסן 24.4.א.

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה".
- ב. בתפילת ערבית בערב ראש החודש סופרים חמשה עשר ימים שהם שני שבועות ויום אחד לעומר.
- ג. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים קד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ההלל או בסיום קריאת התורה.
- ד. לאחר תפילת העמידה אומרים הלל בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עליה ראשונה: במדבר י 3-1; עליה שנייה: י 7-4; עליה שלישית, י 10-8; עליה רביעית י 10-8 (חזרה על עליה שלישית)).

- 1. הקריאה המסורתית היא בענין קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עליה 1: במדבר כח, 3-1; עליה 2: פס' 5-3; עליה 3: פס' 10-6; עליה 4: 11-15).
- 2. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.
- 3. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.
- 4. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים של הנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד מיוחדים ברוח זו. נשות הכותל מקיימות ביום זה תפילת ראש חודש חגיגת בכותל המערבי.

